

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Na vsaki strani je večja s polno vrednostjo in v Mariboru s polno vrednostjo na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Na vsaki strani je večja s polno vrednostjo in v Mariboru s polno vrednostjo na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Na vsaki strani je večja s polno vrednostjo in v Mariboru s polno vrednostjo na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Na vsaki strani je večja s polno vrednostjo in v Mariboru s polno vrednostjo na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K.

Državni zbor

Dunaj, 17. junija.

Pretekli teden se je vršila v državnem zboru prva razprava o proračunu. Poslanci so dobili po 3 letih zopet enkrat priložnost, da govorijo od srca, neovirano in svobodno. Zbornica se je razdelila v 2 tabora, ki sta se skrajno ostro napadala, v enem taboru so bili poslanci nemških narodnosti in socialdemokratski poslanci so napadali. Nemci so odbijali in se branili. Zmaga je očitno na strani nemških narodov; kajti v soboto je razprava minila, in vlada grofa Klam-Martinica, ki se je popolnoma zapisala Nemcem, se je začela mačati. Mogoče, da je že več ne bo, ko izide Vaš list.

Poslanci so razkrivali vse, karkoli se je ljudstvu v teh treh letih slabega prigodilo. Seveda Nemcem to ni bilo ljubo in zato zmerjajo vsi nemški listi od „Neue Freie Presse“ do ubogega ptujskega „Stajerčka“ čez nemške poslance. Toda ljudstvo samo ve, kdo ima prav, ali tisti, ki govorijo o ljudskih križih in težavah, ali isti, ki imajo od vojske samo dobiček in ravno zato želijo, da bi vse molčalo. Vsak pravičen človek mora priznati, da se je v vojski velikokaj zgodilo, kar ni bilo prav.

V soboto, dne 16. junija, se je proračunska razprava končala. Pri prvi razpravi se ne glasuje, ampak se tvarina kratkim potom odstopi v posvetovanje izvoljenemu proračunskemu odseku. Ta se bo posvetoval v torek, sredo in četrtek, torej 19., 20. in 21. t. m., v petek pa se začne v zbornici druga razprava. Glasovalo se bo šele v ponedeljek, dne 25. junija. Seveda ta časovni raspored velja le za slučaj, da vlada že prej ne pade, kar pa je jako verjetno, ker so ji tudi Poljaki dne 16. t. m. odločno odpovedali prijateljstvo. S samimi nemškimi strankami pa se v Avstriji ne da več vladati.

V prvi proračunski razpravi je govorilo tudi več jugoslovanskih poslancev.

Dr. Korošec govori.

Izmed jugoslovanskih poslancev je govoril kot prvi zastopnik Savinjske doline dr. Korošec, načelnik Jugoslovanskega kluba. Najprej se je spominjal

naših junakov-vojakov na bojišču, ki

LISTEK.

Gostija.

(Januš Golec.)

(Konec.)

Zastarele, nepovabljene samice so pogledovale vedno bolj strupeno ježno na vozno pot. Prifajeno a ališno je smukala preko cerkvenega zida iz zavidihih ust pikra sodba:

„Noben gruntar ni doslej gošel na pleh pri poroki, pa bi bajtar, ki ne more pošteno prerediti niti jedinega kravjega repa. Svet je ponorel. Pa še redko zoba vdovico jemlje v zakon! Bo ga že še spravila pred časom pod grudo, kot je rajnega Tonča.“

Se veliko ostreje pušice so frčale na Plajta in Aljo, ko so spoznale babure med svati vso romšniško odličnost od največjega posestnika gori do gospoda bürgermeistra. Med povabljenici ni bilo niti jednega kajšlerja, sami gruntarji dveh ali treh parov in glavo polnih žepov. Se Bizjakova Urša je odprla leso zobov in siknila poučljivo med tovaršice:

„Kaplan, sam kaplan si je brusil pete po hribih in grebenih, ko je vabil mesto ženina in neveste. Kaplan je dal godbo, kaplan bo plačil tudi svatbo. Vem, od njegove Lojze vem, da je zadel v loteriji in sedaj trosi denar med očitne grešnike, mesto da bi se spomnil nas revežev in sirot.“

Med takim in enakim pihanjem je stopala vesela svatovska družba v cerkev, kjer sem maševal in poročal kar najbolj mogoče slovesno.

Po končani cerkveni svečanosti smo jo zavili

med polkami in koračnicami v gostilno, da potrdimo po dedni slovenski navedi prejeti zakrament v krogu vesele družbe med jedjo in pijačo.

Soba farne krčme je bila praznično okinčana, miza belo pogrnjena, vsak povabljen par je našel že dostojno pripravljen prostorček.

Razočarana družba je gledala debelo, presenečeno in začudeno.

„Kdo bo plačal kinč po stenah in šibeče se obloženo mizo?“

Marsikateri me je pocuknil za rokav s srbeče radovednim vprašanjem:

„Mar li nas bodo gostili sam gospod tajmošter?“

Namuzano sem molčal in posajal goste paroma za mizo, jih lahkodušno tolažil, da bo že vse pošteno poravnano do zadnjega vinarja.

Jedli smo in pili, da se je moral vsak oddihavati, da je lahko znova zajel. Godba nam je pa gladila med kosilom ušesa, da so se potresovale šipe v oknih. Po obilem kosilu smo se še vsi pošteno obrisali. Gostje so tedaj zahtevali tudi v hribih običajni svatovski ples. Tedaj sem se pa jaz ozrl proseče proti nebu, vstal in pokljukal z nožem ob kozarec. Zatonilo je nekaj trenutkov, predno so se gostje toliko pomirili, da sem slobodno dvignil jezik in začel slovesno:

„Zbrana družba!“

Gostje so me pri tem nagovoru začudeno pogledali, odprli nehoze usta in vdano-poslušno zazijali. Le duh naše Lojze, ki je sedela meni nasproti, je celo na svatbi blodil po cerkvenih kotih. Videč mene pokoncu stoječega in govorečega, je menda preslišala pravi pomen mojega nagovora: „Zbrana družba“ in je odgovorila precej glasno na moje pozdravne besede:

„Na veke amen!“

Vsi svatje so ji s pokimom pritrdili in bili so uverjeni. Njihova Lojza zadene celo na ohciti ta pravo.

Komaj sem požrl smeh, se odkašljaj in povzel besedo tako-le:

„Ko Vas gledam zbrane krog belo pogrnjene in bogato obložene mize, se mi zdi, da sem na ohciti v sami Kani na Galilejskem. Vi pač mislite, da sem ga preveč potegnili, raditega vežem otrobe in moko v eno torbo, namreč: Remšnik in sv. deželje. Ne! Potrpajte, da Vam prisodobno pošteno in na drobno porazložim. Ohcet je nekaj prastarega, lepega, bogudopadljivega, sicer je ne bi bil posetil Zveličar sam s svojo materjo in apostoli.“

Poslušalci so utihnili kot v cerkvi, zastorili ušesa z rokami in poslušali napeto kot bi jim pridigoval naprej.

Današnja ohcet je vsaj v treh ozirih podobna ter slična oni v Kani na Galilejskem. Tamkaj so bili krog mize zbrani sami odlični, da, najimenitnejši gostje, kar jih zmoreta nebo in zemlja. V naši remšniški Kani gledam in motrim najpremožnejše posestnike gori do našega gospoda bürgermeistra. Ta Vam je prva podobnost med našo in galilejsko Kano. Druga je tej jednaka, to si posebno dobro zapomnite! Kanski ženin je bil uboga para. Kajti če bi bil bogatin, bi mu ne bilo zmanjkalo vina. Sedaj Vas pa vprašam: Kaj pa sta naša dva ženin in nevesta? Pokimali mi boste vsi, da sta poštena, zdravih udov, a bolna na imetju in žepu od rojstva notri do današnje ohceti.“

Gostje so začeli po vrsti zapirati usta, tleskati z jeziki in prisiljeno požirati slino. V glavah se jim je že pobilskavalo, kam moli pes tace. Vendar so še bili tihi in mirni, zato sem nadaljeval:

Dr. Laginja govori.

Zastopnik istrskih Slovencev in Hrvatov je govoril: Narod strada. Umira. Moški so v vojni. Ženske trpe. Veliko žensk in otrok so odvedli z doma. Naš ljud trpi neprimerno več kot drugi deli države. Prošnje in pritožbe stoletij so neuslišane. Pritisk uradništva je vedno hujši. Razumete sedaj li naš krik po lastni državi v okviru habsburške monarhije? Zahtevamo lastno državo, da si bomo svoje dohodke in izdatke določali sami v soglasju s presvillim našim vladarjem, kjer nas ne bodo tlačili Nemci ali Madžari. (Živahno odobravanje in ploskanje.) In Bog, ki je pustil železo rasti, ni hotel nobenih sužnjev.

Dr. Ravnihar govori.

Zastopnik ljubljanskega mesta je izvajal: Z Marklom se nočem nadalje baviti, ker je mož obrekoval. Da smo Jugoslovani polnovreden narod, to so dokazali naši vojaki na bojiščih, to smo s potoki krvi zabilježili v knjigi zgodovine. Mi ne zahtevamo za vse, kar smo storili za državo, nobenega plačila, nobenega odlikovanja, mi hočemo le to, kar imajo Nemci že v obilici: svobodo, neodvisnost, samostojnost v narodnem oziru, enakopravnost pred zakonom in v javnem življenju. (Viharno odobravanje in ploskanje.)

Dr. Trešič-Pavičič govori.

Dalmatinski poslanec dr. Trešič-Pavičič je govoril zelo kratko, vendar je vzbudil veliko pozornost. Rekel je: Ker mi sedanjí način, kako vlada postopa, ne nudi jamstva za to, če bi slikal na tem mestu po svoji najboljši vesti razmere v jugoslovanskih deželah, da bi se mojih parlamentarnih govorov v tej zadevi pozneje še enkrat ne inkriminovalo in bi se me spravilo na zatožno klop z zažuganjem smrtni kazni in ker so vrhutega govori v državnem zboru podvrženi strogi cenzuri, moram v tej velevažni politični razpravi opustiti svoj govor.

Blankini govori.

Drug dalmatinski poslanec Juraj Blankini je razpravljaj o avstrijskem vprašanju ter rekel, da je hotela sedanja vlada obnoviti Avstrijo z nemškim državnim jezikom. Sedanja vlada ne pozna avstrijskih zahtev. Dalmacija nujno potrebuje večjega dovoza živil. Pomanjkanje je veliko.

Dr. Krek govori.

Zastopnik kamniškega okraja dr. Krek je izvajal v svojem govoru: Ako ne nastopamo proti delovanju uradništva (birokratizem), bo propadla država, bo izginila dinastija, ne bomo prišli v Evropi do nobenega miru. Uradništvo mora pod nadzorstvom državnega zbora služiti ljudstvu. (Živahno pritrdjevanje.) Govor ministrskega predsednika je bil tako prazen, kakor še ni bil govor nobenega ministrskega

predsednika dosedaj. Kot cilj svoje vlade je proglasil: 1. Nemški državni jezik in druge nemške zahteve; 2. plačujte davke; 3. sklenite pogodbo z Ogrsko, ne da bi vedeli, kakšna je ta pogodba, koliko bomo morali za Ogre plačevati. S temi točkami hoče v sedanjih časih, ko je vse polno drugih skrbi, vladati in državo voditi. Veliko svojo nezmožnost je Klam dokazal s tem, da v svojem govoru ni omenil glavne rane, ki nas sedaj vse boli. Ta rana je nezakonitost, s katero se postopa med vojsko. Ako bi povedal, da so se zgodile napake, a da je sedaj naša naloga, popraviti te napake in zakone spraviti sedaj in za bodočnost zopet v veljavo, bi cela državna zbornica vzdihnila, kakor da ji kamen pade s srca. Te rane Klam niti ne vidi. Sklepam: Največja nesreča za Avstrijo, odkar imamo ustavo, je bil mož kot Stürgkh. Sedaj preti druga nesreča za našo domovino. Ta nesreča se imenuje Klam-Martinić. Gospoda moja! Ali ima državni zbor dovolj moči, da obrani domovino pred to nesrečo? (Živahno pritrdjevanje in burno ploskanje.)

Naši poslanci v odsekih.

V proračunski odsek so bili izvoljeni: dr. Korošec, Laginja in dr. Pogačnik;
v finančni odsek: dr. Benkovič, Cingrija, Demšar in dr. Ravnihar;
v pravni odsek: Baljak in Rybar;
v vojnogospodarski odsek: Dulibič, Jarc, Krek in Ravnihar.

Kmetске zadeve.

V sedanjem zasedanju so kmetски poslanci vseh strank že opetovano opozarjali vlado na razne krivice, ki se godijo kmetom z raznimi nepremišljenimi odredbami v sedanjem vojnem času. Naši slovenski poslanci so v tem oziru že vložili več predlogov in interpelacij in bodo v bodočih sejah še v posebnih govorih opozorili vlado, kako oblasti postopajo s kmeti pri raznovrstnem rekviriranju, vojnih dajatvah i. t. d. Krščansko-socialni poslanec Stöckler je očital vladi, da je napravila velik pogrešek, ko je kar na slepo rekvirirala razna živila, a se pri spravljaju rekviriranega blaga ni ozirala na strokovnjake, v sled česar je mnogo živil šlo v izgubo. Vlada kliče v razne odbore večinoma bogate liferante, trgovce in mestne zastopnike, toda le malokedaj kmete-strokovnjake. Zato vsa zadeva glede preskrbe z žili ni na najboljši poti. Minister Höfer je hotel dati sladkor za vkuhanje sadja samo bogatim tovarnarjem, malim posestnikom pa ne. Uradniki, posebno davčni, so menja, da je kmet napravil v sedanjí vojni tako velike dobičke kot milijonarji. A to so samo sumničenja in namigavanja meščanov. In kljub temu so kmetje razmeroma več vojnega posojila podpisali kot vojni liferantje. Vse druge stanove se pridno oprošča od vojne službe, le kmeta, ki redi vse stanove, pa ne. Približno v enakem smislu je govoril v seji dne 13. junija kmetски poslanec Dam, ki se je posebno pritoževal o bobnečem ognju raznih odredb, naredb, razglasov, oklicev in enakih uradnih papirjev, ki prav mnogokrat napravijo samo nepotrebno razburjenje in

zmešnjavo. Krščansko-socialni poslanec Höher pa se je pritoževal, da se pri rekviriranju meri z dvojno mero. Avstrijski kmetje morajo vedno mnogo več dati in za slabše cene kot ogrski. Čeh dr. Viškovsky je tudi krepko branil kmetски stan in je z dokazi navedel, kako so oblasti pri rekviriranju postopale z našimi kmeti. Mesto da bi kmet dobil priznanje za svoje veliko delo v sedanjí vojski, se vsakojake nemogoče reči zahtevajo od njega, se ga šikanira in preganja kakor kakoga zločinca. S takim postopanjem se pa kmetskega stanu ne bo pospeševalo.

Osmi podpredsednik.

V seji dne 15. junija je bil za osmega podpredsednika, katerega določa nov državnozborni poslovnik, izvoljen češki socialdemokrat Tusar z 209 glasovi.

Predlogi in interpelacije jugoslovanskih poslancev.

Poleg že imenovanih so naši poslanci vložili še sledeče predloge in interpelacije:

Roškár zavoljo oproščenja in dopustov za samostojne posestnike in rokodelce;

Jarc in Roškár zavoljo vznemirajočih časniških poročil o primernih cenah za vino;

dr. Jankovič zavoljo potrebnih zdravstvenih odredb zoper kužne bolezni in tuberkulozo;

dr. Krek je interpeliral zavoljo pošte v Podlublju na Koroškem, ki ni hotela sprejeti slovenskih pošiljatev;

Vojni spomini

(Januš Golec.)

I X.**Boji v Karpatih.**

21 dni smo pretrpeli na istem mestu v gošči za Volčjo dolno.

Sovražna artilerija in ledeno mrzli puh kolere, ki nas je tukaj prvič poljubljaj na smrt noč in dan, sta razredila naše vrste, ki so se dvignile izmogočeno zmučene iz strelskih grab; krenili smo že v tretje na višje povelje iz za nas nerazvidnih vzrokov nazaj. Naš polk je obrnil kot zadnji sovražniku hrbet. Zavili smo brez nepotrebnih ovinkov v varno, edino rešilno ter pozneje tako zmagovito naročje Karpatov.

Rusi nas niso podili, le kozaki so se nam tu in tam približali; a bliskoma so izginili iz vidika po prvih streljih od naše strani.

Ta tretji umik ni bil niti za tretjino podoben prvemu ali drugemu. Hodili smo v lepem vremenu, ne prehitro tirano, brez medsebojnega porivanja in čakanja na cestah. V sredino Karpatov smo se poglobili preko znanega, tolikanj v tej vojni opisovane-ga Dukla-prelaza.

Ta velevažna soteska med Galicijo in Ogrsko nosi ime po mestecu Dukla, ki leži pri vходу te globeli na galiski strani. Je prav majhno, neznatno mestoce galiskega kroja. Ravnona kraje ob prelazu Dukla me priklepa nek spomin, ki ga hočem zaupati javnosti.

Ko smo se umaknili iz Volčje dolne, sem jezdit grdo suholjavega kljuseta, ki je vsled slabe reje in revmatizma le za silo pokimovalo naprej. Radi konjske bolezni in slabosti sem tesal več peš kot z živalsko pomočjo.

„Dve sličnosti teh gostij v sv. deželi in pri nas sem Vam že zaupal, sedaj Vam bom pa zabil v uho in žep še tretjo, najimenitnejšo in najvažnejšo. Ko je videl Zveličar v Kani, da je ženin od pet do glave pošten mož, a siromak brez kaplje vina, mu je pomogel. Nikakor ni pripustil, da bi bil letal s praznimi vrči pri sosedih na posodo, sicer bi se bil zakopal v nepotrebne dolgove, ampak mu je napravil iz vode vino. Sam neskončno bogat, je podaril od svojega neizčrpnlivega imetja nekaj tudi revnemu ženi-nu, ki je pokazal pri vsej revščini dobro srce in ga povabil celo na svojo gostijo. Vas, zbrani gostje, nikakor ne smem primerjati Gospodu, ki je neskončno bogati in dobrotljivi Bog. A po njegovi podobi ustvarjeni, božja podoba ste tudi Vi. Vsi pa še imovito premožni od prvega do zadnjega. Tudi naša ženin in nevesta sta hvalevredni božji podobi. Finče in Ajta imata in hranita v svojih prsih, kot ženin in nevesta v Kani, dobro, prijateljem na stežaj odprto srce. To svojo srčno dobroto sta dokazala javno s tem, da sta nas povabila tako mnogoštevilno na najlepšo veselico, na ohoetni dan. Ali bi ne bilo greh pred Bogom samim? Ali bi nas ne bi bilo lahko sram, da bi se ta dva po volji in sreči tako dobrotljiva človeka radi veselja, ki sta ga priredila nam na ljubo, našim želodcem v uteho, zakopala v dolgove, iz katerih bi se ne potegnili ves svoj živi dan. Zatorej Vas pa pozivam, zbrana družba, posnemajmo kot dobro vneti kristjani Gospoda na galilejski ohoeti vsaj deloma. Ne moremo spremeniti po njegovem zgledu vode v vino, lahko pa seže vsak izmed Vas v žep. Posnemajmo stroške te lepe, te nikdar zabne gostije! Kaj sam sem uboga kaplanska para, ki ne trga niti svojih hlač, pa plačam godbo in dam še ženinu 10 K na roko. Od Vas pa pričakujem, da boste segli še bolj globoko in podarili od para vsaj po 20 K. Gotovo bo pošteno plačana, naše veselje še večje, ker

nas bo tolažilno božala vest, da se nismo gostili na tuje, siromašne troške, ampak na lastne!“

Tako sem nehal, se vsedel in zvedavo motril poslušalce. Ze prvi očesni ošvig po zbrani družbi je me poučil, da je napravil moj govor, globok vtis, da mi je zasiguran popoln uspeh. In res!

Med svati se je začelo gibanje in porivanje — odpirali so denarnice in Fičetu na roko so romali od vsakega para po desetak in še več. Ko je plačal vsak in je bil ženinov žep poln debelega denarja kot nikoli, odkar ga je rodila mati, je izbruhnil med povabljeni smeh in krohot. Nobeden se ni hudoval, ker sem jih tako na gladko potegnili, ampak vsak je mi stiskal roko, češ: Tako modro nas še ni obilnil in omuznil nikdo kot kaplan in Plajt.

Nato so še židane volje plesali, jedli, pili in kvantali do belega dne. Ob svitu zore so se porazle-zli med nabijanjem in evilom godbe po hribih in po grabah vsak na svojo lastno stran.

Ko si je Plajt opomogel od dosmrtni nezabne ohoeti, mi je še zadovoljno javil, da je plačal celo gostijo in ostalo mu je še 60 goldinarjev za eno te-ličko k priženjeni Ajtini kravi. Menil je še, da ima sedaj svojo streho, skupno mizo, jedno jezično dru-žico po grabah življenja; a mir pred obrekljivimi je-ziki, pred tajmoštrm, misijonarji in pred samim — škofom.

Te vrstice sem zabeležil Plajtu v spomin, ker ga že nekaj mesecev krije topla italijanska zemlja. Lastne strehe, skupne mize in z jezikom grizeče to-varšice se ni veselil dolgo. Svetovna vojna ga je presadila iz tega kraljestva jezika v vrt miru k Aj-tinem možu Tonču.

Kaj pa drugič včova Ajta? Gotovo še ima da-nes tople pete in plantee srce, mogoče, da se še v tretjič vklene v zakonski jarem.